

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ

Методичні рекомендації
до виконання практичних робіт
з навчальної дисципліни
"УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ
САНАЦІЄЮ ПІДПРИЄМСТВА"
для студентів спеціальності
8.03050801 "Фінанси і кредит"
усіх форм навчання

Затверджено на засіданні кафедри фінансів.
Протокол № 3 від 02.10.2013 р.

Укладач Берест М. М.

М54 Методичні рекомендації до виконання практичних робіт з навчальної дисципліни "Управління фінансовою санацією підприємства" для студентів спеціальності 8.03050801 "Фінанси і кредит" усіх форм навчання / укл. М. М. Берест. – Х. : Вид. ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2014. – 44 с. (Укр. мов.)

Наведено зміст практичних завдань та методичні рекомендації до їх виконання, що спрямовані на формування у студентів практичних навичок щодо обґрунтування та реалізації заходів, призначених для фінансового оздоровлення підприємств. Подано табличний матеріал та показники, що використовуються для проведення фінансових розрахунків у процесі санації.

Рекомендовано для студентів спеціальності 8.03050801 "Фінанси і кредит".

Вступ

Основою підходу до вирішення проблеми існування збиткових підприємств в українській економіці і при цьому найбільш актуальним завданням сьогодення є не їх збанкрутування, а саме відновлення платоспроможності, виведення підприємств, що знаходяться у стані кризи, спочатку на беззбитковий, а потім і на прибутковий рівень діяльності. Саме тому актуальним є вивчення теоретичних основ та практичних механізмів фінансового оздоровлення функціонування неплатоспроможних та збиткових суб'єктів господарювання, що складає зміст навчальної дисципліни "Управління фінансовою санацією".

Навчальна дисципліна відноситься до циклу нормативних дисциплін: "Фінанси", "Фінансовий аналіз", "Фінансова діяльність суб'єктів господарювання" циклу підготовки освітнього рівня "бакалавр", дисципліни "Фінансовий менеджмент" циклу підготовки освітнього рівня "магістр" та знаходиться у взаємодії з дисциплінами "Менеджмент", "Економіка підприємства", "Бухгалтерський облік", "Господарське право", "Податкова система" циклу підготовки освітнього рівня "бакалавр", "Стратегічне управління" циклу підготовки освітнього рівня "магістр".

Дана навчальна дисципліна є підґрунтям для вивчення інших дисциплін магістерської програми, таких, як: "Фінансовий контролінг" та "Методологія наукових досліджень".

Метою навчальної дисципліни є формування у студентів системи фундаментальних знань з управління процесами фінансового оздоровлення підприємства, а також щодо засобів, механізмів та інструментарію виведення суб'єктів господарювання зі стану фінансової кризи.

У процесі навчання студенти отримують необхідні знання під час проведення аудиторних занять: лекційних, практичних (семінарських) та лабораторних. Найбільш складні та дискусійні питання винесено на розгляд і обговорення під час семінарських занять.

Також досить велике значення в процесі вивчення та закріплення знань має самостійна робота студентів.

Загальні відомості

Практичні завдання виконуються під час проведення аудиторних практичних занять згідно з робочою навчальною програмою навчальної

дисципліни. Під час їх виконання студенти повинні осмислити та використати знання, отримані на лекціях та під час самостійної роботи, а також набути навичок проведення відповідних розрахунків, формування аналітичних висновків та їх адекватної економічної інтерпретації.

Вихідними даними для виконання практичних завдань є фінансова звітність господарюючих суб'єктів, а саме форма № 1 "Баланс" (Звіт про фінансовий стан) та форма № 2 "Звіт про фінансові результати" (Звіт про сукупний дохід) (додаток А). Така звітність, складена по конкретному підприємству, надається студентам викладачем та використовується ними наскрізно протягом усього семестру для виконання наведених завдань (крім тих, до яких надаються окремо вказані вихідні дані). Також в якості вихідних даних студентом може бути використана фінансова звітність підприємства, що є базою його виробничої та переддипломної практики.

Бали, отримані студентом за окремі практичні заняття, враховуються при встановленні підсумкової рейтингової оцінки.

Змістовний модуль 1. Сутність та економічні механізми фінансової санації підприємств

Тема 2. Санаційний контролінг

Завдання 1

За даними фінансової звітності підприємства, поданими в додатку А, виконайте оцінку ймовірності настання його банкрутства на основі моделі Е. Альтмана. Проведіть розрахунки за моделлю відносно даних на початок та на кінець аналізованого періоду (або за 2 роки в динаміці). Надайте розгорнуті аналітичні висновки, проаналізуйте динаміку складових моделі. Сформууйте для досліджуваного суб'єкта господарювання рекомендації щодо напрямів покращення його фінансового стану.

Завдання 2

За даними фінансової звітності підприємства, поданими в додатку А, виконайте оцінку ймовірності його банкрутства на основі моделі Р. Ліса. Проведіть розрахунки за моделлю відносно даних на початок та на кінець аналізованого періоду (або за 2 роки в динаміці). Надайте роз-

горнуті аналітичні висновки, проаналізуйте динаміку складових моделі. Сформуйте для досліджуваного суб'єкта господарювання рекомендації щодо напрямів покращення його фінансового стану.

Завдання 3

За даними фінансової звітності підприємства, поданими в додатку А, виконайте оцінку ймовірності його банкрутства на основі моделі Г. Спрінгейта. Проведіть розрахунки за моделлю відносно даних на початок та на кінець аналізованого періоду (або за 2 роки в динаміці). Надайте розгорнуті аналітичні висновки, проаналізуйте динаміку складових моделі. Сформуйте для досліджуваного суб'єкта господарювання рекомендації щодо напрямів покращення його фінансового стану.

Завдання 4

За даними фінансової звітності підприємства, поданими в додатку А, виконайте оцінку ймовірності його банкрутства на основі методики Д. Дюрана. Проведіть розрахунки за моделлю відносно даних на початок та на кінець аналізованого періоду (або за 2 роки в динаміці). Надайте розгорнуті аналітичні висновки, проаналізуйте динаміку складових моделі. Сформуйте для досліджуваного суб'єкта господарювання рекомендації щодо напрямів покращення його фінансового стану.

Методичні рекомендації

Оцінка ймовірності банкрутства з використанням моделі

Е. Альтмана

Імовірність банкрутства підприємства за моделлю Е. Альтмана визначається таким чином:

$$Z = 0,717X_1 + 0,847X_2 + 3,107X_3 + 0,42X_4 + 0,995X_5, \quad (1)$$

де X_1 = відношення чистого оборотного капіталу до суми активів;

X_2 – частка формування активів за рахунок нерозподіленого прибутку;

X_3 – рентабельність активів, розрахована виходячи з прибутку до виплати відсотків та податків;

X_4 – коефіцієнт співвідношення акціонерного капіталу та зобов'язань;

X_5 – коефіцієнт оборотності активів.

Оцінка ймовірності банкрутства:

1) якщо $Z < 1,23$, то ймовірність банкрутства дуже висока, підприємство є практично неспроможним (банкротом);

2) $1,23 < Z < 2,89$ (зона невизначеності) – ймовірність банкрутства досить висока;

3) $Z > 2,89$ – ймовірність банкрутства дуже низька.

Порядок розрахунку показників наведено в табл. 1.

Таблиця 1

Порядок розрахунку показників моделі Е. Альтмана

Показники	Формула розрахунку
X_1	$(p. 1195 - p. 1695) \text{ ф.1} / p. 1300 \text{ ф.1}$
X_2	$p. 1420 \text{ ф.1} / p. 1300 \text{ ф.1}$
X_3	$(p. 2290 + p.2250) \text{ ф.2} / p. 1300 \text{ ф.1}$
X_4	$p. 1495 \text{ ф.1} / (p. 1595 + p.1695 + p.1700) \text{ ф.1}$
X_5	$p. 2000 \text{ ф.2} / \text{ф. 1300 ф.1}$

Оцінка ймовірності банкрутства з використанням моделі Р. Ліса

Модель Романа Ліса для оцінки фінансового стану підприємства з точки зору ймовірності його банкрутства виглядає таким чином:

$$Z = 0,063X_1 + 0,092X_2 + 0,057X_3 + 0,001X_4, \quad (2)$$

де X_1 – відношення обігового капіталу до суми активів;

X_2 – відношення прибутку від продажів до суми активів;

X_3 – відношення нерозподіленого прибутку до суми активів;

X_4 – відношення власного капіталу до позикового.

Граничне значення складає 0,037. Чим більшим є значення Z , тим вища платоспроможність підприємства

Порядок розрахунку показників моделі подано в табл. 2.

Таблиця 2

Порядок розрахунку показників моделі Р. Ліса

Показники	Формула розрахунку
1	2
X_1	$p. 1195 \text{ ф.1} / p. 1300 \text{ ф.1}$
X_2	$p. 2190 \text{ ф.1} / p. 1300 \text{ ф.1}$

1	2
X_3	р. 1420 ф.1 / р. 1300 ф.1
X_4	р. 1495 ф.1 / (р. 1595 + р.1695 + р.1700) ф.1

Оцінка ймовірності банкрутства з використанням моделі Г. Спрінгейта

Модель Г. Спрінгейта має такий вигляд:

$$Z = 1,03A + 3,07B + 0,66C + 0,4D, \quad (3)$$

де А – відношення робочого капіталу до загальної вартості активів;

В – відношення оподаткованого прибутку і відсотків до загальної вартості активів;

С – відношення оподаткованого прибутку до короткотермінової заборгованості;

Д – відношення об'єму продажів до загальної вартості активів.

Якщо $Z < 0,862$, то підприємство вважається потенційним банкрутом, при показнику Спрінгейта більше за 0,862 підприємство можна вважати таким, що функціонує нормально. Порядок розрахунку показників, що використовуються в моделі, наведено в табл. 3.

Таблиця 3

Порядок розрахунку показників моделі Г. Спрінгейта

Показники	Формула розрахунку
A	(р. 1195 – р. 1695) ф.1 / р. 1300 ф.1
B	(р. 2290 + р.2250) ф.2 / р. 1300 ф.1
C	р. 2290 ф.2 / р. 1695 ф.1
D	р. 2000 ф.2 / ф. 1300 ф.1

Оцінка ймовірності банкрутства з використанням методики Д. Дюрана

Методика Д. Дюрана спрямована на оцінку платоспроможності та ризику банкрутства та відноситься до класу евристичних моделей. Вона створена на основі скорингового аналізу за трьома показниками: рентабельності сукупного капіталу ($R_{ск}$), коефіцієнта покриття ($Kп$) і коефіцієнта фінансової незалежності ($Kа$). У моделі Д. Дюрана розраховується комплексний показник фінансового стану у вигляді показника платоспроможності підприємства (табл. 4).

Методика оцінки платоспроможності підприємства за Д. Дюраном

Показники	Клас підприємства за Д. Дюраном				
	I	II	III	IV	V
Рск	$R_{ск} \geq 30$ 50 балів	$30 > R_{ск} \geq 20$ від 50 до 35 балів	$20 > R_{ск} \geq 10$ від 35 до 20 балів	$10 > R_{ск} \geq 1$ від 20 до 4 балів	$R_{ск} < 1$ 0 балів
Кп	$K_{п} \geq 2$ 30 балів	$2 > K_{п} \geq 1,7$ від 30 до 20 балів	$1,7 > K_{п} \geq 1,4$ від 20 до 10 балів	$1,4 > K_{п} \geq 1,1$ від 10 до 1 балів	$K_{п} < 1,1$ 0 балів
Ка	$K_{а} \geq 0,7$ 20 балів	$0,7 > K_{а} \geq 0,45$ від 20 до 10 балів	$0,45 > K_{а} \geq 0,3$ від 10 до 5 балів	$0,3 > K_{а} \geq 0,2$ від 5 до 1 балів	$K_{а} < 0,2$ 0 балів
Границі класів	100 балів	від 100 до 65 балів	від 65 до 35 балів	від 35 до 6 балів	0 балів

Сума балів становить комплексний показник фінансового стану підприємства, якісна градація якого представлена у вигляді розподілу підприємств за класами, відповідно до рейтингового числа – суми балів:

I клас – підприємства з гарним запасом фінансової стабільності;

II клас – підприємства з деяким ступенем ризику;

III клас – проблемні підприємства;

IV клас – підприємства з високим ризиком банкрутства;

V клас – практично неспроможні підприємства.

Порядок розрахунку показників, що використовуються в моделі, наведено в табл. 5.

Порядок розрахунку показників методики Д. Дюрана

Показники	Формула розрахунку
Рск	$r. 2290 \text{ ф.2} / r. 1900 \text{ ф.1}$
Кп	$r. 1195 \text{ ф.1} / r. 1695 \text{ ф.1}$
Ка	$r. 1495 \text{ ф.1} / r. 1900 \text{ ф.1}$

Примітка: показники з форми 1 розраховуються за середньорічним значенням.

Тема 3. Санаційний аудит

Завдання 1

У рамках проведення санаційного аудиту за даними балансу підприємства (форма 1, додаток А) виконайте оцінку структури балансу досліджуваного господарюючого суб'єкта. За результатами проведених розрахунків сформууйте аналітичні таблиці. Надайте розгорнуті обґрунтовані висновки.

Методичні рекомендації

Аналіз джерел формування фінансових ресурсів передбачає розгляд абсолютних та відносних змін власних та позикових засобів підприємства. При виконанні даного аналізу потрібно визначити:

які кошти (власні чи позикові) є основним джерелом формування фінансових ресурсів підприємства;

як змінюється частка власного капіталу в балансі за звітний період;

як змінилась частка позикових коштів у сукупних джерелах формування фінансових ресурсів, про що це свідчить:

- збільшилась, що може свідчити про підсилення фінансової нестійкості підприємства та підвищення ступеня його фінансового ризику;

- зменшилась, що може свідчити про підвищення фінансової незалежності підприємства;

про що може свідчити скорочення (зростання) величини резервів, фондів та нерозподіленого прибутку підприємства:

як за аналізований період змінилась структура власного капіталу підприємства, на які складові припадає найбільша питома вага;

які зобов'язання переважають у структурі позикового капіталу? Як змінились довгострокові зобов'язання за досліджуваний період;

підвищився чи знизився ризик втрати фінансової стійкості підприємства – для цього проводиться аналіз структури фінансових зобов'язань підприємства:

- переважання короткострокових джерел у структурі позикових коштів є негативним фактом, який характеризує погіршення структури балансу і підвищення ризику втрати фінансової стійкості;

які зобов'язання переважають у структурі кредиторської заборгованості на звітну дату балансу;

яких змін зазнали за аналізований період короткострокові зобов'язання перед бюджетом, перед постачальниками, по авансам;

які види короткострокової заборгованості в досліджуваному періоді характеризуються найбільшими темпами зростання:

- негативним моментом є висока частка заборгованості перед бюджетом, оскільки затримка відповідних платежів викликає нарахування пені;

- негативним моментом є висока частка (більше 60 %) заборгованості перед позабюджетними фондами.

При проведенні аналізу напрямів використання фінансових ресурсів підприємства потрібно визначити зміни в майні підприємства, зробити висновки про покращення або погіршення структури активів. При цьому потрібно звернути увагу на такі моменти:

як в цілому змінилась величина майна (сума оборотних та необоротних активів підприємства):

- зменшення майна підприємства свідчить про скорочення підприємством господарського обігу, що може потягти за собою його неплатоспроможність та навпаки;

на які складові припадала найбільша питома вага в структурі сукупних активів;

якою є частка необоротних активів у сукупних активах підприємства (відповідь на це питання характеризує "важку" або "легку" структуру активів підприємства):

які зміни відбулися зі складовими необоротних активів:

- зростання незавершеного будівництва може негативно вплинути на результати фінансово-господарської діяльності підприємства (у такому випадку слід додатково аналізувати доцільність та ефективність вкладень);

- зростання довгострокових фінансових вкладень вказує на відволікання коштів з основної виробничої діяльності, а зменшення сприяє втягненню фінансових коштів в основну діяльність підприємства і покращенню його фінансового стану;

яких змін зазнала структура необоротних активів;

як змінилась величина оборотних активів підприємства за досліджуваний період;

які статті зробили найбільший внесок у формування оборотних активів: запаси, дебіторська заборгованість, короткострокові фінансові вкладення, грошові кошти? Про які проблеми може свідчити така структура оборотних активів;

як змінилась вартість запасів за аналізований період, чи є ця зміна позитивною і про що свідчить:

- якщо вартість запасів збільшилась, а оборотність запасів зменшилась, це є негативним фактором;

яких змін за досліджуваний період зазнали обсяги дебіторської заборгованості:

- зросли, що є негативною зміною і може бути викликано проблемами, пов'язаними з оплатою продукції (робіт, послуг) підприємства або активним наданням комерційного кредиту покупцям, тобто відволіканням частини поточних активів і іммобілізацією частини обігових коштів з виробничого процесу;

- знизились, що є позитивною зміною і може свідчити про покращення ситуації з оплатою продукції підприємства і про вибір оптимальної політики продажів;

підприємство протягом досліджуваного періоду мало активне чи пасивне сальдо заборгованості.

Співставлення сум дебіторської і кредиторської комерційної заборгованості може показувати, що підприємство мало:

- активне сальдо (дебіторська заборгованість перевищує кредиторську). Якщо підприємство має активне сальдо, то воно надавало своїм покупцям безкоштовний комерційний кредит у розмірі, що перевищує кошти, отримані у вигляді відстрочок платежів комерційним кредиторам;

- пасивне сальдо (кредиторська заборгованість перевищує дебіторську). У цьому випадку підприємство фінансувало свої запаси і відстрочки платежів своїх боржників за рахунок невиконання платежів своїм комерційним кредиторам;

як змінилась частка грошових коштів у структурі оборотних активів підприємства за аналізований період?

У процесі вирішення завдання необхідно скласти та заповнити табл. 6 і 7.

Структура та динаміка джерел формування фінансових ресурсів підприємства

Стаття пасиву	Джерело інформації, форма 1	Абсолютна величина, тис. грн		Питома вага, %		Зміни за період		
		на початок періоду	на кінець періоду	на початок періоду	на кінець періоду	в абсолютних величинах, тис. грн	у питомій вазі, %	темп приросту, %
1	2	3	4	5	6	7 = 4 - 3	8 = 6 - 5	9 = $\frac{7}{3} \times 100\%$
1. Власний капітал	р. 1495							
1.1. Статутний капітал (пайовий капітал)	рр. (1400+1405+1425+1430)							
1.2. Додатковий капітал	р. 1410							
1.3. Резервний капітал	р. 1415							
1.4. Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	р. 1420							
2. Довгострокові зобов'язання і забезпечення	р. 1595							
3. Поточні зобов'язання і забезпечення	р. 1695							
3.1. Короткострокові кредити	р. 1600							
3.2. Кредиторська заборгованість	р. (1605 + ... + 1650)							
3.3. Інші поточні зобов'язання і забезпечення	рр. (1660+...+1690)							
4. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу	р. 1700							
5. Чиста вартість активів НПФ	р. 1800							
Баланс	р. 1900							

Структура та динаміка активів підприємства

Стаття активу	Джерело інформації, форма № 1	Абсолютна величина, тис. грн		Питома вага, %		Зміни за період		
		на початок періоду	на кінець періоду	на початок періоду	на кінець періоду	в абсолютних величинах, тис. грн	у питомій вазі, %	темп приросту, %
1. Необоротні активи	р. 1095							
1.1. Нематеріальні активи	р. 1000							
1.2. Основні засоби	рр. (1005 + 1010 + +1020)							
1.3. Довгострокові фінансові інвестиції	рр. (1030 + 1035)							
1.4. Довгострокова дебіторська заборгованість	р. 1040							
1.5. Інвестиційна нерухомість	р.1015							
1.6. Інші необоротні активи	рр. (1045 +...+ 1090)							
2. Оборотні активи	р. 1195							
2.1. Запаси	рр. (1100 + 1110)							
2.2. Дебіторська заборгованість	рр. (1120 +...+ 1155)*							
2.3. Поточні фінансові інвестиції	р. 1160							
2.4. Грошові кошти	р. 1165							
2.5. Інші оборотні активи	рр. (1115 + 1180 + 1190)							
2.6. Витрати майбутніх періодів	р. 1170							
3. Необоротні активи та групи вибуття	р. 1200							
Баланс	р. 1300							

*Примітка: крім рядків, які не входять до підсумку балансу.

Завдання 2

У рамках проведення санаційного аудиту необхідно дослідити та оцінити ліквідність та платоспроможність підприємства за допомогою відповідних коефіцієнтів. Сформувати аналітичні висновки, надати рекомендації щодо забезпечення достатнього рівня ліквідності та платоспроможності.

Методичні рекомендації

Аналіз ліквідності та платоспроможності передбачає розрахунок відповідних коефіцієнтів, що дає можливість оцінити здатність підприємства своєчасно та у повному обсязі виконувати поточні зобов'язання. Дослідження коефіцієнтів ліквідності здійснюється поетапним співставленням окремих груп активів з короткостроковими пасивами на основі даних балансу. Таким чином, необхідно за даними фінансової звітності аналізованого підприємства розрахувати показники згідно з табл. 8.

Коефіцієнт поточної ліквідності (коефіцієнт покриття) характеризує достатність оборотних активів підприємства для погашення своїх боргів та показує, скільки грошових одиниць оборотних активів припадає на кожен грошову одиницю короткострокових зобов'язань. Коефіцієнт швидкої (проміжної) ліквідності розраховують за більш вузьким колом оборотних активів, коли з їх загальної величини віднімають найменш ліквідну їх частину – запаси. Коефіцієнт абсолютної ліквідності показує, яка частина короткострокової заборгованості може бути у випадку необхідності погашена негайно за рахунок найбільш ліквідних активів.

Показник власних обігових коштів характеризує ту частину власного капіталу підприємства, яка є джерелом покриття його поточних активів. Коефіцієнт забезпеченості власними оборотним коштами показує, яка частина оборотних активів фінансується за рахунок власних коштів підприємства.

Коефіцієнт забезпеченості запасів і витрат власними обіговими коштами визначає, яка частина матеріальних запасів фінансується за рахунок власних коштів підприємства. Коефіцієнт маневреності ВОК характеризує частку власних обігових коштів, яка знаходиться у формі абсолютно ліквідних активів – грошових коштів.

Коефіцієнт покриття запасів показує співвідношення величини "нормальних" джерел покриття запасів до величини запасів.

Розрахунок показників ліквідності підприємства

Показник	Джерело інформації	Нормативне значення	На початок року	На кінець року	Відхилення
1. Коефіцієнт поточної ліквідності	$\frac{\text{ф. 1, р. 1195}}{\text{ф. 1, р. 1695}}$	1,5 – 2			
2. Коефіцієнт швидкої ліквідності	$\frac{\text{ф. 1, р. 1195} - \text{р. 1100} - \text{р. 1110}}{\text{ф. 1, р. 1695}}$	0,5 – 1			
3. Коефіцієнт абсолютної ліквідності	$\frac{\text{ф. 1, р. 1160} + \text{р. 1165}}{\text{ф. 1, р. 1695}}$	0,2 – 0,35			
4. Власні обігові кошти	$\text{ф. 1, р. 1495} - \text{ф. 1, р. 1095}$	> 0			
5. Коефіцієнт забезпеченості власними обіговими коштами	$\frac{\text{ф. 1, р. 1495} - \text{р. 1095}}{\text{ф. 1, р. 1195}}$	> 0 збільшення			
6. Коефіцієнт забезпеченості запасів і витрат власними обіговими коштами	$\frac{\text{ф. 1, р. 1495} - \text{р. 1095}}{\text{ф. 1, р. 1100} + \text{1110}}$	> 0,5			
7. Коефіцієнт маневреності власних обігових коштів	$\frac{\text{ф. 1, р. 1165}}{\text{ф. 1, р. 1495} - \text{ф. 1, р. 1095}}$	збільшення			
8. Коефіцієнт покриття запасів	$\frac{\text{ф. 1, р. 1495} - \text{р. 1095} + \text{р. 1600} + \text{р. 1615}}{\text{ф. 1, р. 1100} + \text{р. 1110}}$	> 1			

Під час дослідження показників необхідно проаналізувати їх економічний зміст, надати відповідну інтерпретацію, порівняти отримані значення з нормативними (рекомендованими). Також слід проаналізувати їх динаміку та надати відповідні аналітичні висновки.

Завдання 3

У рамках проведення санаційного аудиту з використанням даних балансу підприємства (форма 1, додаток А) проведіть розрахунок відносних показників фінансової стійкості, складіть аналітичну таблицю. Проаналізуйте динаміку показників, охарактеризуйте рівень фінансової незалежності суб'єкта господарювання від зовнішніх джерел фінансування. Надайте обґрунтовані аналітичні висновки щодо рівня фінансової стійкості досліджуваного підприємства та напрямів її підвищення.

Методичні рекомендації

За допомогою відносних показників фінансової стійкості підприємства визначається рівень його залежності від зовнішніх джерел фінансування (табл. 9). До таких показників відносяться:

Коефіцієнт автономії (коефіцієнт концентрації власного капіталу) характеризує частку власних коштів підприємства (власного капіталу) у загальній сумі коштів, авансованих у його діяльність. Чим вище значення цього коефіцієнта, тим більш фінансово стійким, стабільним і більш незалежним від зовнішніх кредиторів є підприємство. Вважається, що в підприємство з високою часткою власного капіталу кредитори швидше вкладають кошти, оскільки воно має можливість погасити борги за рахунок власних коштів.

Коефіцієнт фінансової залежності є оберненим до попереднього коефіцієнта. Зростання цього показника в динаміці означає збільшення частки позикових коштів у фінансуванні підприємства, тобто втрату ним фінансової незалежності.

Коефіцієнт фінансового ризику показує співвідношення залучених коштів і власного капіталу. За цим коефіцієнтом здійснюють найбільш загальну оцінку фінансової стійкості. Він показує, скільки одиниць залучених коштів припадає на одиницю власних. Зростання показника в динаміці свідчить про посилення залежності підприємства від зовнішніх інвесторів та кредиторів, тобто про зниження фінансової стійкості і навпаки. Оптимальне значення – 0,5, критичне значення – 1.

Коефіцієнт маневреності власного капіталу показує, яка частина власного капіталу знаходиться в обігу, тобто в тій формі, яка діє можливість вільно маневрувати цими коштами, а яка – капіталізована. Для забезпечення гнучкості у використанні власних коштів необхідно, щоб коефіцієнт маневреності був достатньо високим. Позитивним буде незначне зростання даного коефіцієнта в динаміці. Для визначення його оптимального значення необхідно даний показник по конкретному підприємству порівняти з його середнім значенням у галузі або в конкурентів.

Коефіцієнт структури покриття довгострокових вкладень показує, яка частина необоротних активів підприємства профінансована зовнішніми інвесторами. Зростання цього показника в динаміці свідчить про посилення залежності підприємства від зовнішніх інвесторів. Водночас наявність подібного фінансування є ознакою добре розробленої стратегії підприємства.

Коефіцієнт довгострокового залучення коштів та коефіцієнт фінансової незалежності капіталізованих вкладень у сумі дають 1 і характеризують структуру довгострокових пасивів підприємства, що складаються з власного капіталу та довгострокових зобов'язань. Зростання коефіцієнта довгострокового залучення коштів у динаміці є негативною тенденцією і означає, що з позиції довгострокової перспективи підприємство все більшою мірою залежить від зовнішніх факторів.

Для розв'язання задачі необхідно розрахувати вказані показники та заповнити табл. 9. За результатами розрахунків необхідно зробити висновки за кожним коефіцієнтом, виходячи з його економічного змісту, порівняти отримані значення з рекомендованими (нормативними), проаналізувати їх у динаміці та зробити відповідні аналітичні висновки. Надані висновки повинні містити оцінку загального рівня залежності підприємства від зовнішніх джерел фінансування.

Завдання 4

Базуючись на даних фінансової звітності підприємства (форма 1, форма 2, додаток А), в рамках проведення санаційного аудиту розрахуйте та проаналізуйте показники, що характеризують прибутковість діяльності (рентабельність) господарюючого суб'єкта. Складіть аналітичну таблицю. Проведіть оцінку рівня та динаміки рентабельності підприємства за окремими показниками. Надайте обґрунтовані аналітичні висновки.

Розрахунок відносних показників фінансової стійкості

Показник	Джерело інформації, ф. 1	Нормативне значення	На початок року	На кінець року	Відхилення
Коефіцієнт автономії	$\frac{\text{р. 1495}}{\text{р. 1900}}$	$\geq 0,5$, збільшене			
Коефіцієнт фінансової залежності	$\frac{\text{р. 1900}}{\text{р. 1495}}$	≤ 2 , зменшене			
Коефіцієнт фінансового ризику	$\frac{\text{р. 1900} - \text{р. 1495}}{\text{р. 1495}}$	$\leq 0,5$, критичне - 1			
Коефіцієнт маневрності власного капіталу	$\frac{\text{р. 1495} - \text{р. 1095}}{\text{р. 1495}}$	> 0 , збільшене			
Коефіцієнт структури покриття довгострокових вкладень	$\frac{\text{р. 1595}}{\text{р. 1095}}$	–			
Коефіцієнт довгострокового залучення коштів	$\frac{\text{р. 1595}}{\text{р. 1495} + \text{р. 1595}}$	0,4			
Коефіцієнт фінансової незалежності капіталізованих джерел	$\frac{\text{р. 1495}}{\text{р. 1495} + \text{р. 1595}}$	0,6			

Методичні рекомендації

Рентабельність демонструє ефективність фінансово-господарської діяльності підприємства та показує, скільки гривень прибутку (валового, операційного, до оподаткування, чистого) припадає на 1 грн реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг), активів, власного капіталу тощо. Інформаційним забезпеченням аналізу рентабельності підприємства є форма № 1 "Баланс" (Звіт про фінансовий стан) та форма № 2 "Звіт про фінансові результати".

Аналіз рентабельності підприємства здійснюється за допомогою системи показників. До основних показників рентабельності відносять:

рентабельність активів (майна) – показує, який прибуток отримує підприємство з кожної гривні, вкладеної в його активи. Аналіз рентабельності активів здійснюють для оцінки ефективності діяльності підприємства, також використовують при вивченні попиту на продукцію;

рентабельність сукупного капіталу має економічну інтерпретацію аналогічну попередньому показнику. Значення цього коефіцієнта цікавить у першу чергу інвесторів;

рентабельність власного капіталу, цей показник має значення насамперед для наявних та потенційних власників і акціонерів. Рентабельність власного капіталу показує, який прибуток приносить кожна інвестована власниками грошова одиниця. Це основний показник, що використовують для характеристики ефективності вкладень у діяльність того чи іншого виду;

валова рентабельність реалізованої продукції. Даний показник відображає ефективність виробничої діяльності підприємства, а також ефективність політики ціноутворення;

операційна рентабельність реалізованої продукції. Цей коефіцієнт показує рентабельність підприємства після вирахування затрат на виробництво і збут товару. Він є одним з найкращих інструментів визначення операційної ефективності і свідчить про спроможність керівництва підприємства отримувати прибуток від діяльності до вирахування витрат, які не відносяться до операційної діяльності. Аналіз цього показника в сукупності з показником валової рентабельності дозволяє сформулювати уявлення про те, чим викликані зміни рентабельності;

чиста рентабельність реалізованої продукції відображає відношення чистого прибутку до розміру виручки від реалізації продукції підприємства. Якщо показник операційної рентабельності залишається незмін-

ним, а показник чистої рентабельності знижується, то це може свідчити або про збільшення фінансових витрат і отримання збитків від участі в капіталі інших підприємств, або про підвищення суми сплачених податкових платежів;

валова рентабельність основної діяльності характеризує ефективність роботи структурних підрозділів підприємств за центрами витрат і центрами відповідальності, де відбувається формування змінних витрат, безпосередньо пов'язаних з виготовленням продукції та загальнови-робничим управлінням, а також визначення виробничої собівартості. Дає змогу визначити, скільки копійок валового прибутку формує 1 грн витрат виробничої собівартості;

рентабельність операційної діяльності свідчить про ефективність операційних витрат підприємства і відображає суму прибутку, отриману в розрахунку на 1 грн цих витрат. Виконання аналізу рентабельності підприємства передбачає заповнення табл. 10.

Таблиця 10

Показники рентабельності підприємства

Показники	Джерело інформації	20__ рік	20__ рік
Рентабельність активів (капіталу)	$\frac{\text{ф. 2 р. 2350(2355)} \times 2}{\text{ф. 1 р. (1900}_{\Gamma} + 1900}_{\text{К}})}$		
Рентабельність власного капіталу	$\frac{\text{ф. 2 р. 2350(2355)} \times 2}{\text{ф. 1 р. (1495}_{\Gamma} + 1495}_{\text{К}})}$		
Валова рентабельність реалізованої продукції	$\frac{\text{ф. 2 р. 2090(2095)}}{\text{ф. 2 р. 2000}}$		
Операційна рентабельність реалізованої продукції	$\frac{\text{ф. 2 р. 2190(2195)}}{\text{ф. 2 р. 2000}}$		
Чиста рентабельність реалізованої продукції	$\frac{\text{ф. 2 р. 2350(2355)}}{\text{ф. 2 р. 2000}}$		
Валова рентабельність основної діяльності	$\frac{\text{ф. 2 р. 2090(2095)} \times 2}{\text{ф. 2 р. 2050}}$		
Рентабельність операційної діяльності	$\frac{\text{ф. 2 р. 2190(2195)}}{\text{ф. 2 р. (2050 + 2180)}}$		

Примітка: індекси "п" та "к" біля рядків балансу означаються відповідно початок та кінець звітного періоду.

У процесі аналізу необхідно дослідити отримані під час розрахунків значення та динаміку перелічених показників рентабельності.

За результатами аналізу рентабельності надаються висновки про ефективність фінансово-господарської діяльності підприємства (у розрізі аналізованих показників).

Тема 4. Внутрішні механізми фінансової санації підприємства

Завдання 1

На основі даних Форми 1 "Баланс" (Звіт про фінансовий стан) (додаток А), проведіть оцінку дотримання підприємством золотого правила фінансування. Охарактеризуйте динаміку джерел фінансування, що використовуються підприємством та впливають на дотримання ним золотого правила фінансування. Надайте аналітичні висновки.

Завдання 2

На основі даних Форми 1 "Баланс" (Звіт про фінансовий стан) (додаток А), проведіть оцінку дотримання підприємством золотого правила балансу. Охарактеризуйте динаміку джерел фінансування, що використовуються підприємством та впливають на дотримання ним золотого правила балансу. Надайте аналітичні висновки.

Завдання 3

На основі даних Форми 1 "Баланс" (Звіт про фінансовий стан) (додаток А), проведіть оцінку дотримання підприємством правила вертикальної структури капіталу. Охарактеризуйте динаміку джерел фінансування, що використовуються підприємством та впливають на дотримання ним правила вертикальної структури капіталу. Надайте аналітичні висновки.

Методичні рекомендації

Золоте правило фінансування

Зміст золотого правила фінансування полягає в необхідності узгодження строків, на які мобілізуються фінансові ресурси, зі строками, на які

вони вкладаються в реальні чи фінансові інвестиції. Золоте правило фінансування називають також золотим банківським правилом, або правилом узгодженості (конгруентності, паралельності) строків. За цим правилом фінансовий капітал повинен бути мобілізований на строк, не менший від того, на який даний капітал заморожується в необоротних та оборотних активах підприємства.

Дотримання вимог золотого правила фінансування забезпечує підприємству стабільну ліквідність і платоспроможність. При його використанні виникає проблема зіставлення окремих статей активу та пасиву балансу (окремих об'єктів інвестування та джерел фінансування), оскільки з балансового звіту безпосередньо не видно, які саме активи профінансовано за рахунок тих чи інших пасивів. Саме тому управління процесом узгодження залучення та використання капіталу слід здійснювати на стадії планування потреби в ресурсах та джерел її покриття.

Золоте правило фінансування виражається дотриманням двох таких умов:

$$1) \frac{\text{Довгострокові активи}}{\text{Довгострокові пасиви}} \leq 1; \quad (4)$$

$$2) \frac{\text{Короткострокові активи}}{\text{Короткостроковий капітал}} \geq 1. \quad (5)$$

Слід зауважити, що на думку деяких фінансистів, при дотриманні даного правила фінансова рівновага забезпечується, якщо:

1) інвестований капітал своєчасно (у передбачені строки) вивільняється в результаті господарської діяльності;

2) існує можливість субституції або пролонгації строків повернення капіталу;

3) платежі, строк оплати яких настав, можна здійснити за рахунок надходжень від операційної та інвестиційної діяльності.

Використовуючи дані балансу та формули (4), (5), необхідно заповнити табл. 11 та визначити, чи виконується підприємством золоте правило фінансування. Надати розгорнуті аналітичні висновки та рекомендації.

Оцінка виконання золотого правила фінансування на підприємстві

Показники	20__ р.	20__ р.	Відхилення
Довгострокові активи, тис. грн			
Довгострокові пасиви, тис. грн			
Короткострокові активи, тис. грн			
Короткостроковий капітал, тис. грн			
<u>Довгострокові активи</u> Довгострокові пасиви			
<u>Короткострокові активи</u> Короткостроковий капітал			
Оцінка виконання золотого правила фінансування (виконується / не виконується)			

Золоте правило балансу

Золоте правило балансу розглядається як більш конкретизована форма правила адекватності строків залучення та використання фінансових ресурсів підприємств. З метою досягнення паралельності строків мобілізації і використання фінансових ресурсів воно вимагає дотримання певних співвідношень між окремими статтями пасивів та активів. Для цього при оцінці фінансової рівноваги на підприємстві рекомендується керуватися такими двома умовами:

а) потребу в капіталі для фінансування необоротних активів слід покривати за рахунок власного капіталу і довгострокових позичок:

$$\frac{\text{Власний капітал} + \text{Довгострокові позики}}{\text{Необоротні активи}} \geq 1; \quad (6)$$

б) довгострокові капіталовкладення повинні фінансуватися за рахунок коштів, мобілізованих на довгостроковий період, тобто довгострокові пасиви повинні використовуватися не тільки для фінансування необоротних активів, а й для довгострокових оборотних активів (наприклад,

оборотні засоби, авансовані в стратегічні запаси сировини, неліквідні товари тощо):

$$\frac{\text{Власний капітал} + \text{Довгострокові позики}}{\text{Необоротні активи} + \text{довгострокові оборотні активи}} \geq 1. \quad (7)$$

Умови золотого правила балансу зображено на рисунку

Необоротні активи	Власний капітал		Необоротні активи	Власний капітал
	Довгострокові позики		Довгострокові оборотні активи	Довгострокові позики
Оборотні активи	Поточні пасиви		Поточні оборотні активи	Поточні пасиви

Рис. Умови золотого правила балансу

Використовуючи дані балансу та формули (6) і (7) необхідно заповнити табл. 12 та визначити, чи виконується підприємством золоте правило балансу. Надати розгорнуті аналітичні висновки та рекомендації.

Таблиця 12

Оцінка виконання золотого правила балансу на підприємстві

Показники	20__ р.	20__ р.	Відхилення
Власний капітал			
Довгострокові позики			
Необоротні активи			
Довгострокові оборотні активи			
$\frac{\text{Власний капітал} + \text{Довгострокові позики}}{\text{Необоротні активи}}$			
$\frac{\text{Власний капітал} + \text{Довгострокові позики}}{\text{Необоротні активи} + \text{довгостр. обор. активи}}$			
Оцінка виконання золотого правила балансу (виконується / не виконується)			

Правило вертикальної структури капіталу

Правило вертикальної структури капіталу пов'язане з аналізом складу та структури джерел формування капіталу. Прив'язка до активів, тобто напрямів використання фінансових ресурсів підприємства, в даному разі не здійснюється. Правило вертикальної структури вимагає дотримання певного співвідношення між власним і позичковим капіталом підприємства.

У даному випадку необхідно розрахувати коефіцієнт заборгованості та коефіцієнт незалежності. Перший характеризує залежність підприємства від позичкового капіталу і визначається як відношення позичкового капіталу до джерел власних коштів. Прийнято вважати, що зростання рівня заборгованості свідчить про зростання фінансового ризику, тобто можливості втрати платоспроможності. І навпаки, при заданих напрямках інвестування ризик кредиторів тим менший, чим менша частина позичкового капіталу в загальній сумі пасивів.

Чим більше значення коефіцієнта незалежності (Кавт), тим менш ризиковою є структура капіталу підприємства (менша залежність від кредиторів). Якщо питома вага власних засобів у структурі джерел фінансування збільшується, то Кавт \Rightarrow 1; якщо спостерігається тенденція до фінансування за рахунок позичок, то Кавт \Rightarrow 0.

Щодо структури капіталу існують різні погляди. Окремі економісти вважають, що співвідношення власного і позичкового капіталів підприємства має становити 1 : 1. Згідно з даним підходом загальна сума заборгованості не повинна перевищувати суму власних джерел фінансування, тобто критичне значення Кавт = 0,5. Згідно з іншими трактуваннями правила вертикальної структури капіталу для промислових підприємств частка власного капіталу повинна становити не менше 60 %, для торгівлі – 50 %. Існують також думки, що співвідношення власного і позичкового капіталів має становити 2 : 1.

Таким чином, необхідно з використанням даних балансу заповнити табл. 13, розрахувати вказані показники та провести оцінку дотримання підприємством правила вертикальної структури капіталів, після чого надати та обґрунтувати розгорнуті аналітичні висновки.

Зауваження: інформаційне забезпечення змісту та розрахунку показників, наведених у табл. 11 – 13, подано в табл. 14.

Розрахунок показників вертикальної структури капіталу

Показники	Порядок розрахунку	20__ р.	20__ р.	Відхилення
Коефіцієнт заборгованості	$\frac{\text{Позичковий капітал}}{\text{Власний капітал}}$			
Коефіцієнт незалежності	$\frac{\text{Власний капітал}}{\text{Валюта балансу}}$			
Чиста заборгованість (нетто)	Позичковий капітал - поточні активи			
Оцінка виконання правила вертикальної структури капіталу (виконується / не виконується)	–			

Інформаційне забезпечення показників, що використовується для оцінки дотримання правил фінансування підприємства

Показники	Інформаційне забезпечення, форма 1
Довгострокові активи	р. 1095 + р.1200
Довгострокові пасиви	р. 1495 + р. 1595 р. + р.1700
Короткострокові активи	р. 1195
Короткостроковий капітал	р. 1695
Власний капітал	р. 1495
Довгострокові позики	р. 1595
Необоротні активи	р. 1095
Довгострокові оборотні активи	р.1100 + р.1110 + р. 1190
Позичковий капітал	р.1595 + р. 1695
Поточні активи	р. 1195

Тема 5. Санація балансу

Завдання 1

Статутний фонд підприємства складає 250 тис. грн, а сума збитків становить 35 тис. грн. Загальними зборами товариства прийнято рішен-

ня щодо зменшення статутного фонду передачею до анулювання корпоративних прав номінальною вартістю 25 тис. грн. Окрім цього, один із кредиторів частково списав короткострокову заборгованість підприємства зі сплати відсотків за користування кредитом на суму 15 тис. грн. Баланс підприємства до проведення санації наведено в табл. 15.

Таблиця 15

Баланс підприємства до проведення санації

Актив, тис. грн		Пасив, тис. грн	
1. Основні засоби	150	1. Зареєстрований капітал	250
2. Запаси та витрати	100	2. Непокриті збитки	-35
3. Дебіторська заборгованість	30	3. Довгострокові зобов'язання	50
4. Грошові кошти	15	4. Поточні зобов'язання	30
Баланс	295	Баланс	295

Визначте суму санаційного прибутку та складіть баланс підприємства після проведення санації.

Завдання 2

Статутний фонд акціонерного товариства складає 10 млн грн. Прийнято рішення про зменшення статутного капіталу конверсією акцій у відношенні 5 до 2. Оскільки 10 % акціонерів не подали свої акції для конверсії, їх акції були анульовані. Натомість, у ході конверсії на дану кількість акцій у відповідному співвідношенні були емітовані акції, що були реалізовані на біржі за курсом 120 %. Визначте:

- 1) обсяг зменшення статутного капіталу підприємства внаслідок конверсії акцій;
- 2) величину санаційного прибутку;
- 3) розмір компенсації акціонерам, що відмовилися подати свої акції до конверсії.

Завдання 3

Споруда, яка входить до складу основних фондів невиробничого призначення акціонерного товариства балансовою вартістю 20 000 грн, реалізована за 30 000 грн. Виручку від реалізації зазначеного об'єкта основних фондів товариство використало для придбання власних акцій

номінальною вартістю 37 000 грн (курс 40,62 грн за одну акцію номінальною вартістю в 50 грн). Викуплені підприємством власні акції (як і інші корпоративні права) відбиваються в активі балансу за ціною їх придбання. (Податкові аспекти в розрахунках до уваги не беруться.)

Баланс підприємства до проведення санації подано в табл. 16.

Визначте суму санаційного прибутку та складіть баланс підприємства після санації.

Таблиця 16

Баланс підприємства до проведення санації

Актив, грн		Пасив, грн	
1. Основні засоби	45 000	1. Зареєстрований капітал	80 000
2. Запаси та витрати	20 000	2. Непокриті збитки	-15 000
3. Дебіторська заборгованість	20 000	3. Довгострокові зобов'язання	30 000
4. Грошові кошти	20 000	4. Поточні зобов'язання	10 000
Баланс	105 000	Баланс	105 000

Методичні рекомендації

Санація балансу полягає в покритті відображених у балансі збитків та створенні необхідних резервних фондів за рахунок одержання санаційного прибутку. Основна мета – приведення у відповідність статутного капіталу підприємства із чистими активами, які йому відповідають. Санацію балансу називають також "чистою санацією" чи "формальною санацією". Балансовий курс корпоративних прав при цьому досягає або перевищує позначку 100 відсотків. Це уможливорює залучення фінансових ресурсів шляхом додаткової емісії корпоративних прав.

Санація балансу за рахунок санаційного прибутку доцільна лише тоді, коли вичерпано решту можливостей покриття балансових збитків (після спрямування на це всіх відкритих та прихованих резервів). Зазначений (балансовий) прибуток утворюється в результаті зменшення статутного фонду підприємства, добровільних доплат власників його корпоративних прав або у разі списання кредитором підприємства-боржника своїх вимог.

Санаційний прибуток – це прибуток, який виникає внаслідок викупу підприємством власних корпоративних прав (акцій, часток) за курсом, нижчим від номінальної вартості цих прав (дизажію), у результаті їх без-

коштовної передачі до анулювання, зниження номінальної вартості або у разі одержання безповоротної фінансової допомоги від власників корпоративних прав, кредиторів та інших зацікавлених у санації підприємства осіб.

Перша складова санаційного прибутку – дизажіо – дорівнює різниці між номінальною вартістю корпоративного права та ціною його викупу емітентом і затратами, пов'язаними з процедурою викупу прав і зменшення статутного фонду. Якщо корпоративні права надаються до анулювання безкоштовно, то санаційний прибуток дорівнює номінальній вартості наданих до анулювання прав за мінусом витрат, пов'язаних зі зменшенням статутного капіталу. Дизажіо можна розглядати як один із видів емісійного доходу. Санаційний прибуток у частині емісійного доходу не є об'єктом оподаткування.

Безповоротна фінансова допомога – це сума коштів, переданих підприємству на умовах, які не передбачають відповідної компенсації чи повернення таких коштів. Вона може здійснюватися:

1) власниками корпоративних прав наданням фінансових ресурсів для покриття збитків та проведення санації;

2) кредиторами підприємства в разі повного або часткового списання заборгованості;

3) іншими зацікавленими в санації підприємства-боржника особами.

Якщо сума санаційного прибутку більша за суму балансових збитків, то його залишок спрямовується на формування резервних фондів.

Конверсія акцій – це об'єднання кількох акцій в одну (або обмін за встановленим співвідношенням однієї кількості акцій на іншу). Наприклад, конверсія акцій у відношенні 4 : 3 означає, що на кожні чотири акції можна обміняти три акції нової емісії. Конверсія є одним зі способів зменшення кількості акцій, які є в обігу.

І конверсія, і деномінація мають, як правило, на меті приведення у відповідність номінальної вартості випущених в обіг акцій з розміром статутного фонду в разі його зменшення. Санаційний прибуток при цьому дорівнює сумі зменшення статутного капіталу.

Величина компенсації акціонерам, що не подали свої акції для конверсії, визначається таким чином:

1) визначається номінальна вартість акцій таких акціонерів до та після конверсії на основі курсу конверсії;

2) номінальна вартість акцій після конверсії коректується на курс їх реалізації на фінансовому ринку.

У процесі розв'язання завдання 2 необхідно спочатку скласти баланс підприємства після придбання власних акцій, а потім скласти баланс підприємства після анулювання придбаних акцій.

Тема 6. Зовнішні фінансові джерела санації підприємств

Завдання 1

Статутний капітал товариства становить 5 000 тис. грн (50 000 акцій номінальною вартістю 100 грн). На загальних зборах акціонерів прийнято рішення про збільшення статутного капіталу на 50 %, тобто відношення с, згідно з яким робиться емісія, дорівнює 2 : 1. Біржовий курс акцій до збільшення статутного фонду становить 150 грн, курс емісії нових акцій – 125 грн за акцію. Визначте новий біржовий курс акцій, курсовий прибуток на кожну нову акцію та курсові збитки на кожну стару акцію.

Завдання 2

Обчисліть розмір альтернативних цільових внесків, спрямованих на покриття балансових збитків, коли номінальна вартість акцій (НВ) становить 50 грн (кількість акцій – 40 000 шт.), а запланований розмір валового санаційного прибутку – 1 500 тис. грн. Баланс підприємства до санації має такий вигляд (табл. 17).

Таблиця 17

Баланс підприємства до санації, тис. грн

Актив		Пасив	
1. Основні засоби	1 200	1. Зареєстрований капітал	2 000
2. Запаси та витрати	1 500	2. Непокриті збитки	-1 080
3. Дебіторська заборгованість	200	3. Довгострокові зобов'язання	1 200
4. Грошові кошти	20	4. Поточні зобов'язання	800
Баланс	2 920	Баланс	2 920

Визначте балансовий курс акцій до та після проведення санації (у % та у грошовому виразі) та розмір чистого санаційного прибутку в розрахунку на одну акцію.

Методичні рекомендації

Новий біржовий курс акцій визначається за формулою:

$$K_{б.н} = \frac{K_{б} + K_{е}}{\text{Загальна кількість акцій}}, \quad (8)$$

де $K_{б}$, $K_{е}$ – курс акцій відповідно біржовий та емісії (нових), грн.

Курсовий прибуток на кожну нову акцію визначається як різниця між біржовим курсом (новим) та курсом емісії нових акцій.

Курсовий збиток на кожну стару акцію визначається як різниця між біржовим курсом акцій до емісії та новим біржовим курсом акцій.

Вартість (грошова оцінка) переважного права на купівлю нових акцій:

$$\Pi = \frac{K_{б} - K_{е}}{C + 1}, \quad (9)$$

де C – відношення, згідно з яким здійснюється емісія:

$$C = \frac{\Phi_1}{\Phi_2 - \Phi_1}, \quad (10)$$

де Φ_1 , Φ_2 – розмір статутного фонду підприємства відповідно до і після його збільшення.

Балансовий (розрахунковий) курс акцій визначається за формулою:

а) у відсотках:

$$\text{БК} = \frac{\text{Власний капітал}}{\text{Статутний капітал}} \times 100, \quad (11)$$

б) у грошовому виразі:

$$\text{номинал акції} \times \text{балансовий курс акцій (у \%)}. \quad (12)$$

Тоді збиток акціонера за повернення акції необхідно визначити як добуток кількості акцій, що належать акціонеру на балансовий курс однієї акції (у грошовому виразі).

Розрахункова вартість (грн) однієї акції після санації дорівнює сумі номінальної вартості акції та чистого санаційного прибутку (ЧСП), який припадає на одну акцію:

$$\text{ЧСП/акція} = \frac{\text{Валовий санаційний прибуток} - \text{Покритий збиток}}{\text{Кількість акцій після санації}}. \quad (13)$$

Валовий санаційний прибуток – це різниця між розміром статутного фонду до і після санації.

Балансовий курс однієї акції після санації такий (у грошовому виразі):

$$\text{БКС} = \text{НВ} + \text{ЧСП}. \quad (14)$$

Завдання 3

АТ "Відродження" зазнало значних збитків, через що опинилося у фінансовій кризі. На загальних зборах акціонерів прийнято рішення про фінансову санацію підприємства. Перед початком проведення санації баланс акціонерного товариства мав такий вигляд (табл. 18):

Таблиця 18

Баланс АТ "Відродження", тис. грн

Актив		Пасив	
1. Основні засоби	32 315	1. Зареєстрований капітал	56 000
2. Запаси і витрати	14 555	2. Додатковий капітал	0
3. Дебіторська заборгованість	20 500	3. Непокриті збитки	-12 680
4. Грошові кошти	2 610	4. Довгострокові зобов'язання	15 060
Баланс	69 980	5. Поточні зобов'язання	11 600
		Баланс	69 980

З метою оздоровлення балансу та мобілізації фінансових ресурсів було здійснено санацію, яку характеризують такі дані:

загальні збори акціонерів прийняли рішення про зменшення статутного фонду об'єднанням акцій у відношенні 8 : 5;

накладні витрати, пов'язані зі зменшенням статутного фонду, становили 20 тис. грн;

одночасно було прийнято рішення про збільшення статутного капіталу на 8 000 тис. грн;

усі акції нового випуску були реалізовані за курсом емісії 113 %;

накладні витрати, пов'язані зі збільшенням статутного фонду, становили 18 тис. грн;

підприємством було придбано нове обладнання з метою підвищення продуктивності праці вартістю 1 000 тис. грн.

Визначити санаційний прибуток, а також обсяг статутного капіталу після здійснення фінансової санації за умови, що всі розрахунки стосовно санації були здійснені вчасно. Скласти баланс підприємства станом після фінансової санації. Пояснити, на які цілі використовується санаційний прибуток та кошти, мобілізовані в результаті збільшення статутного капіталу.

Методичні рекомендації

У першу чергу необхідно визначити розмір зменшення статутного фонду на основі даних про співвідношення об'єднання акцій. Величина накладних витрат, пов'язаних зі зменшенням статутного фонду, повинна бути врахована як в активі (шляхом зменшення грошових коштів на дану суму), так і в пасиві (як додаткові збитки).

Потім необхідно визначити розмір статутного фонду після його збільшення, також враховуючи в балансі відповідну величину накладних витрат.

Оскільки курс емісії перевищує 100 %, необхідно розрахувати розмір емісійного доходу підприємства. Емісійний дохід (ажіо) – це сума перевищення доходів, отриманих від емісії (випуску) власних акцій та інших корпоративних прав над номіналом таких акцій (інших корпоративних прав). Отже, емісійний дохід становить різницю між курсом емісії та номінальним курсом акцій. Емісійний дохід є одним із джерел формування додаткового капіталу підприємства.

Санаційний прибуток формується за рахунок об'єднання акцій та відповідного зменшення статутного капіталу та спрямовується на покриття непокритих збитків. Залишок величини санаційного прибутку спрямовується на формування резервного фонду.

В активі балансу слід врахувати придбання нового обладнання (за статтею "Основні засоби") та відповідне зменшення обсягу грошових коштів.

Змістовний модуль 2. Організаційно-правові аспекти фінансової санації підприємств

Тема 7. Реструктуризація підприємства

Завдання 1

Прийнято рішення реорганізувати акціонерне товариство "Полісся", приєднавши його до акціонерного товариства "Олмар". Відношення, згідно з яким обмінюються корпоративні права в разі приєднання, складає 3 : 2. Як доплату до корпоративних прав АТ "Олмар" виплачує на користь акціонерів АТ "Полісся" компенсацію в розмірі 10 грн за кожну акцію номінальною вартістю 50 грн. Обчислити, на скільки збільшиться статутний фонд, і скласти баланс АТ "Олмар" після приєднання до нього АТ "Полісся", якщо баланси обох підприємств до реорганізації мали такий вигляд (табл. 19 і 20).

Таблиця 19

Баланс АТ "Полісся", до реорганізації тис. грн

Актив	Сума	Пасив	Сума
1. Основні засоби	2 520	1. Статутний фонд	2 400
2. Запаси і витрати	680	2. Додатковий капітал	600
3. Дебіторська заборгованість	340	3. Резервні фонди	250
4. Грошові кошти	100	4. Зобов'язання	390
Баланс	3 640	Баланс	3 640

Таблиця 20

Баланс АТ "Олмар", до реорганізації тис. грн

Актив	Сума	Пасив	Сума
1	2	3	4
1. Основні засоби	10 000	1. Статутний фонд	8 000
2. Запаси і витрати	2 000	2. Додатковий капітал	2 500

1	2	3	4
3. Дебіторська заборгованість	1 000	3. Резервні фонди	1 200
4. Грошові кошти	750	4. Зобов'язання	2 050
Баланс	13 750	Баланс	13 750

Методичні рекомендації

Визначається розмір збільшення статутного капіталу АТ "Олмар". Співвідношення обміну корпоративних прав 3 : 2 означає, що 3 акції АТ "Полісся" обмінюються на 2 акції АТ "Олмар" або $\frac{2}{3}$ величини статутного капіталу АТ "Полісся" буде спрямовано на збільшення статутного капіталу АТ "Олмар". Після цього визначається величина статутного капіталу АТ "Олмар" після реорганізації.

Для АТ "Полісся" необхідно визначити кількість акцій до приєднання та встановити загальну величину компенсаційних виплат власникам корпоративних прав АТ "Полісся". Компенсаційні виплати власникам акцій АТ "Полісся" здійснюються за рахунок грошових коштів АТ "Олмар" і визначаються шляхом множення кількості акцій АТ "Полісся" на розмір компенсаційних доплат на одну акцію.

У цілому активи АТ "Олмар" збільшаться на величину активів АТ "Полісся" та зменшаться на величину компенсаційних виплат.

Надалі необхідно визначити суму приросту чистої вартості АТ "Олмар" в результаті приєднання до нього АТ "Полісся". Для цього слід розрахувати величину власного капіталу АТ "Олмар" та зменшити отриманий показник на суму сплачених компенсацій власникам акцій АТ "Полісся" та на величину збільшення статутного капіталу АТ "Олмар". Приріст чистої вартості АТ "Олмар" відображається у статті "Додатковий капітал".

Баланс АТ "Олмар" після реорганізації складається з урахуванням того, що АТ "Олмар" повністю бере на себе зобов'язання АТ "Полісся" та приєднує його активи.

Балансовий курс акцій АТ "Олмар" до і після реорганізації визначається за формулою (11).

Завдання 2

Збори учасників АТ "Іванна" прийняли рішення про його поділ на два товариства: "Феєрія" та "Фактор" у співвідношенні 70 : 30. Баланс АТ "Іван-

на" до реорганізації наведено у табл. 21. Складіть розподільний баланс АТ "Іванна".

Таблиця 21

Баланс АТ "Іванна" до реорганізації

Актив	Тис. грн	Пасив	Тис. грн
1. Основні засоби	2 000	1. Зареєстрований капітал	1 800
2. Запаси і витрати	600	2. Додатковий капітал	600
3. Дебіторська заборгованість	400	3. Резервний капітал	100
4. Грошові кошти	50	4. Зобов'язання	550
Баланс	3 050	Баланс	3 050

Методичні рекомендації

При розв'язанні даного практичного завдання необхідно скласти розподільний баланс АТ "Іванна" у формі табл. 22, розподіляючи активи і пасиви цього підприємства між двома новими підприємствами за встановленим в умові завдання співвідношенням.

Таблиця 22

Розподільний баланс ТОВ "Беркут", тис. грн

Статті	АТ "Іванна"	АТ "Феєрія"	АТ "Фактор"
Актив			
1. Основні засоби			
2. Запаси і витрати			
3. Дебіторська заборгованість			
4. Грошові кошти			
Баланс			
Пасив			
1. Зареєстрований капітал			
2. Додатковий капітал			
3. Резервний капітал			
4. Зобов'язання			
Баланс			

Розподільний баланс – це баланс підприємства, що реорганізується, на день припинення його діяльності, в якому окремими стовпцями відбиваються активи і пасиви, розподілені між ним і підприємствами- правонаступниками, тобто та частка майна, вимог і зобов'язань, яка передається підприємствам, що утворюються в результаті поділу чи виокремлення. Цей баланс має відбити баланси новостворених підприємств на момент початку їх господарської діяльності. Згідно із загальним правилом складання розподільних балансів, усі активи та пасиви реорганізованого підприємства розподіляються пропорційно до встановленої бази для нарахування. Як правило, такою базою є сума основних фондів, якими наділяються підприємства, утворені в результаті поділу.

За загальним правилом, статті власного капіталу мають розподілятися відповідно до частки активів, якою наділяються новоутворені підприємства. Якщо збитки неможливо покрити, то вони розподіляються пропорційно до суми статутного фонду між новоутвореними підприємствами.

Також слід додержувати пропорційності між часткою активів, якими наділяються новоутворені підприємства, та часткою належних їм зобов'язань.

Рекомендована література

Основна

1. Банкрутство і санація підприємства: теорія і практика кризового управління / Т. С. Клебанова, О. М. Бондар, О. В. Мозенков та ін. ; за ред. О. В. Мозенкова. – Х. : ВД "ІНЖЕК", 2003. – 272 с.

2. Бланк И. А. Антикризисное финансовое управление предприятием / И. А. Бланк. – К. : Эльга ; Ника-Центр, 2006. – 672 с.

3. Онисько С. М. Фінансова санація і банкрутство підприємств : [підручник] / С. М. Онисько. – 2-ге вид., виправлене і доповнене. – Львів : Магнолія - 2006, 2008. – 268 с.

4. Радзивілюк В. В. Судова процедура санації : навч. посібн. / В. В. Радзивілюк. – К. : Атака, 2005. – 116 с.

5. Терещенко О. О. Управління фінансовою санацією підприємств : [підручник]. / О. О. Терещенко. – 2-ге вид., без змін. К. : ЮШУ, 2009. – 552 с.

6. Управління фінансовою санацією підприємства : навч. посібн. / С. Я. Салига, О. І. Дацій, Н. В. Нестеренко та ін. – К. : Центр навчальної літератури, 2005. – 240 с.

7. Управління фінансовою санацією підприємства : підручник / Т. А. Говорушко, І. В. Дем'яненко, К. В. Багацька [та ін.] ; за заг. ред. Т. А. Говорушко. – К. : Центр учбової літератури, 2013. – 400 с.

8. Методичні рекомендації по виявленню ознак неплатоспроможності підприємства та ознак дій по приховуванню банкрутства, фіктивного банкрутства або доведення до банкрутства / Про затвердження Методичних рекомендацій по виявленню ознак неплатоспроможності підприємства та ознак дій по приховуванню банкрутства, фіктивного банкрутства або доведення до банкрутства : Наказ Міністерства економіки України від 19.01.2006 р. № 14 (зі змінами та доповненнями, внесеними наказом Міністерства економіки України від 06.03.2006 р. № 81) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.rada.gov.ua.

9. Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом : Закон України від 14.05.1992 р. № 2343-XII зі змінами та доповненнями [Електронний ресурс] // Законодавство України – Режим доступу : www.rada.gov.ua.

Додаткова

10. Аистова М. Д. Реструктуризация предприятий: вопросы управления. Стратегии, координация структурных параметров, снижение сопротивления преобразованиям / Аистова М. Д. – М. : Альпина Паблицер, 2002. – 287 с.

11. Баринов В. А. Антикризисное управление / В. А. Баринов. – М. : ИД ФБК-ПРЕСС, 2002. – 364 с.

12. Берест М. М. Статистичний аналіз процесів банкрутства в Україні / М. М. Берест // Бізнес Інформ. – 2012. – № 6. – С. 89–92.

13. Бланк И. А. Финансовый менеджмент : учебный курс. / И. А. Бланк – 2-е изд., перераб. и доп. – К. : Эльга ; Ника-Центр, 2007. – 521 с.

14. Бригхэм Ю. Финансовый менеджмент. Экспресс-курс / Ю. Бригхэм, Дж. Хьюстон ; / пер. с англ. – 4-е изд. – СПб. : Питер, 2007. – 544 с. : ил.

15. Бураковський І. В. Глобальна фінансова криза: уроки для світу та України / І. В. Бураковський, О. В. Плотніков. – Х. : Фоліо, 2009. – 299 с.
16. Гайдуков С. В. Модель відновлення платоспроможності підприємств / С. В. Гайдуков. – Х. : Екограф, 2004. – 36 с.
17. Колисник М. Финансы. Стратегии, с которыми побеждают / М. Колисник. – К. : Издательский Дом "Максимум", 2006. – 332 с.
18. Крутик А. Б. Антикризисный менеджмент / А. Б. Крутик, А. И. Муравьев. – СПб. : Питер, 2001. – 432 с. : ил. – (Серия "Теория и практика менеджмента").
19. Лігоненко Л. О. Антикризове управління підприємством: теоретико-методологічні засади та практичний інструментарій / Л. О. Лігоненко. – К. : Київ. нац. торг. - екон. ун-т, 2001. – 580 с.
20. Механизмы и модели управления кризисными ситуациями : монографія / под ред. Т. С. Клебановой. – Х. : ИД "ИНЖЭК", 2007. – 200 с. (Русск. яз.).
21. Пономаренко В. С. Механізм санаційного управління підприємством: засади формування та моделі реалізації : монографія / В. С. Пономаренко, О. В. Раєвнєва, С. О. Степуріна. – Х. : ВД "ІНЖЕК", 2009. – 304 с.
22. Раєвнєва О. В. Санаційна стратегія промислового підприємства: механізм формування та моделі реалізації : монографія / О. В. Раєвнєва, М. М. Берест. – Х. : ВД "ІНЖЕК", 2012. – 344 с.
23. Раєвнєва О. В. Управління розвитком підприємства: методологія, механізми, моделі : монографія / О. В. Раєвнєва. – Х. : ВД "ІНЖЕК", 2006. – 496 с.
24. Терещенко О. О. Антикризове фінансове управління на підприємстві : монографія / О. О. Терещенко. – 2-ге вид., без змін – К. : КНЕУ, 2006. – 268 с.
25. Файншмидт Е. А. Теория антикризисного управления [Текст] : учебно-методический комплекс / Е. А. Файншмидт ; Рос. акад. гос. службы при Президенте Рос. Федерации, Междунар. ин-т гос. службы и упр. – М. : Изд-во РАГС, 2010. – 174 с. : ил

Ресурси мережі Інтернет

26. Банкрутство в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://bankruptcy.com.ua>.
27. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.nbuv.gov.ua>.

28. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 "Загальні вимоги до фінансової звітності" від 07.02.2013 р. № 73 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>.

29. Офіційний портал Верховної Ради України. – Режим доступу : <http://www.rada.gov.ua>.

30. Положення про порядок здійснення аналізу фінансового стану підприємств, що підлягають приватизації, затверджені наказом Міністерства фінансів України та Фонду Державного майна України від 26.01.2001 р. № 49/121 і зареєстровані в Міністерстві юстиції України від 08.02.2001 р. за № 121/5312 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.rada.gov.ua.

31. Сайт Державного комітету статистики України. – Режим доступу : www.ukrstat.gov.ua.

32. Сайт Міністерства економіки України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.me.gov.ua>.

33. Сайт Міністерства фінансів України. – Режим доступу : www.minfin.gov.ua.

34. Система розкриття інформації на фондовому ринку України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.smida.gov.ua.

Додатки

Додаток А

Таблиця А.1

Баланс (звіт про фінансовий стан)

Актив	Код рядка	на початок періоду	на кінець періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи:	1000	214	9 024
первісна вартість	1001	501	9 396
накопичена амортизація	1002	287	372
Незавершені капітальні інвестиції	1005	32 073	10 012
Основні засоби:	1010	503 261	526 993
первісна вартість	1011	1 872 142	1 876 369
знос	1012	1 368 881	1 349 376
Інвестиційна нерухомість:	1015	0	0
первісна вартість	1016	0	0
знос	1017	0	0
Довгострокові фінансові інвестиції:	1030		
які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств		0	0
інші фінансові інвестиції	1035	136 041	31 641
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	6 712	18 242
Відстрочені податкові активи	1045	0	1 787
Інші необоротні активи	1090	0	0
Усього за розділом I	1095	678 301	597 699
II. Оборотні активи			
Запаси:	1100	46 034	113 754
виробничі запаси	1101	20 306	24 858
незавершене виробництво	1102	10 579	44 873
готова продукція	1103	7 021	36 933
товари	1104	8 128	7 090
поточні біологічні активи	1110	0	0
Векселі одержані	1120	0	0
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	36 719	12 813
Дебіторська заборгованість за розрахунками:			
за виданими авансами	1130	35 160	13 852
з бюджетом	1135	3 070	2 201
у тому числі з податку на прибуток	1136	1 221	2 040
з нарахованих доходів	1140	0	0
із внутрішніх розрахунків	1145	0	0
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	12 537	49 272

Продовження додатка А

Продовження табл. А.1

1	2	3	4
Поточні фінансові інвестиції	1160	1 504	85 209
Гроші та їх еквіваленти:	1165	5 531	8 106
готівка	1166	3 922	3 941
рахунки в банках	1167	1 609	4 165
Витрати майбутніх періодів	1170	539	711
Інші оборотні активи	1190	10 498	12 137
Усього за розділом II	1195	151 592	298 055
III Необоротні активи, утримувані для продажу та групи вибуття	1200	0	0
Баланс	1300	829 893	895 754
Пасив			
I. Власний капітал			
Зареєстрований капітал	1400	60 000	60 000
Капітал у дооцінках	1405	0	0
Додатковий капітал	1410	678 959	671 564
Резервний капітал	1415	694	694
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	-82 315	-99 771
Неоплачений капітал	1425	0	125
Вилучений капітал	1430	0	0
Усього за розділом I	1495	657 338	632 362
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення			
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	3 633	0
Пенсійні зобов'язання	1505	0	0
Довгострокові кредити банків	1510	597	60 745
Інші довгострокові зобов'язання	1515	0	0
Довгострокові забезпечення	1520	0	0
Довгострокові забезпечення виплат персоналу	1521	10 361	8 808
Цільове фінансування	1525	1 382	131
Страхові резерви	1530	0	0
Усього за розділом II	1595	15 973	69 684
III. Поточні зобов'язання і забезпечення			
Короткострокові кредити банків	1600	34 621	82 990
Векселі видані	1605	0	0
Поточна кредиторська заборгованість:			
за довгостроковими зобов'язаннями	1610	0	0
за товари, роботи, послуги	1615	43 613	59 829
за розрахунками з бюджетом	1620	3 431	4 166
у тому числі з податку на прибуток	1621	0	0
за розрахунками зі страхування	1625	3 242	2 470
за розрахунками з оплати праці	1630	8 155	5 790

Закінчення додатка А

Закінчення табл. А.1

1	2	3	4
за одержаними авансами	1635	33 720	24 191
за розрахунками з учасниками	1640	2 972	2 437
із внутрішніх розрахунків	1645	0	0
Поточні забезпечення	1660	4 039	2 452
Доходи майбутніх періодів	1665	0	0
Інші поточні зобов'язання	1690	22 789	9 383
Усього за розділом III	1695	156 582	193 708
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	0	0
Баланс	1900	829 893	895 754

Таблиця А. 2

Звіт про фінансові результати (звіт про сукупний дохід)

Стаття	Код рядка	За звітний період	За попередній період
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	435 846	494 145
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	347 292	432 026
Валовий прибуток	2090	88 554	62 119
Валовий збиток	2095		
Інші операційні доходи	2120	322 477	276 703
Адміністративні витрати	2130	106 791	114 554
Витрати на збут	2150	5 503	9 109
Інші операційні витрати	2180	303 581	324 852
Фінансовий результат від операційної діяльності:			
прибуток	2190	0	0
Фінансовий результат від операційної діяльності: збиток	2195	4 844	109 693
Доход від участі в капіталі	2200	0	0
Інші фінансові доходи	2220	1 201	417
Інші доходи	2240	72 342	34 048
Фінансові витрати	2250	7 305	2 046
Втрати від участі в капіталі	2255	0	0
Інші витрати	2270	65 821	26 935
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	2290	0	0
Фінансовий результат до оподаткування: збиток	2295	4 427	104 209
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	4 781	0
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305	-4 834	-110 905
Чистий фінансовий результат: прибуток	2350	0	0
Чистий фінансовий результат: збиток	2355	4 915	113 178

НАВЧАЛЬНЕ ВИДАННЯ

Методичні рекомендації
до виконання практичних робіт
з навчальної дисципліни
**"УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ
САНАЦІЄЮ ПІДПРИЄМСТВА"**

для студентів спеціальності
8.03050801 "Фінанси і кредит"
усіх форм навчання

Укладач **Берест Марина Миколаївна**

Відповідальний за випуск **Журавльова І. В.**

Редактор **Пушкар І. П.**

Коректор **Бриль В. О.**

План 2014 р. Поз. № 53.

Підп. до друку Формат 60×90 1/16. Папір MultiCopy. Друк Riso.

Ум.-друк. арк. 2,75. Обл.-вид. арк. 3,44. Тираж прим. Зам. №

Видавець і виготівник – видавництво ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 61166, м. Харків, пр. Леніна, 9а

Свідоцтво про внесення до Державного реєстру суб'єктів видавничої справи

Дк № 481 від 13.06.2001 р.